

KAYSERİ GAZETESİ'NE GÖRE ATATÜRK DÖNEMİNDE KAYSERİ'DE CUMHURİYET BAYRAMI KUTLAMALARI

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ŞANAL
Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi, KAYSERİ
e-mail: sanalm@erciyes.edu.tr

Özet

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte her yılın 29 Ekim tarihinde Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ülkemizin her kesiminde coşkun törenlerle kutlanmaktadır. Bu çalışmada Atatürk döneminde Kayseri'de (1926, 1931, 1932, 1935, 1936,1937,1938 yıllarında Cumhuriyet Bayramı törenlerinin nasıl yapıldığı ve bu törenlerde hangi programın uygulandığı konusunda bilgi verilmeye çalışılmış, bu amaçla belirtilen tarihler arasında çıkan yerel gazetelere yansıyan bilgilerden birincil kaynak olarak istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kayseri, Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları, Kayseri Gazetesi.

Abstract

29 October 1929 is the day on which our republican administration was declared. This day is a national holiday. Every year on 28th and 29th of October we celebrate Republic Festival holding merry ceremonies. A great many people, students, and officials attend the ceremonies and the ceremonies have been conducted via demonstrations and amusement with same excitement of 29 October 1929. In this study we have tried to analyze Republic Festivals, which were held when Atatürk was alive (1926, 1931, 1932, 1935, 1936, 1937, and 1938) and tried to demonstrate how the ceremonies were held and who attended those ceremonies in Kayseri. With this aim in mind, we have made use of the issues (which were published in the years we mentioned above) of one of the local newspapers "Kayseri Gazetesi-Kayseri Newspaper".

Key Words: Kayseri, Republic Festival holding ceremonies, Kayseri Newspaper

1. Giriş

Ülkemizde 29 Ekim 1923 tarihinden beri cumhuriyet bayramının büyük bir coşku ile kutlandığı bilinmektedir. Törenlere halktan, öğrencilerden ve devlet erkânından büyük bir katılım olmakta ve çeşitli gösteri, eğlence ve şenliklerle Cumhuriyet Bayramı kutlamaları 29 Ekim 1923'den günümüze aynı heyecan ve tezahür ile yapılmaktadır. İşte bu çalışmada Ulu Önder Atatürk'ün hayatta olduğu yıllar arasından (1926, 1931, 1932, 1935, 1936,1937,1938) örnekler seçilmiş ve Kayseri'de bu yıllardaki Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerinin nasıl yapıldığı ve törenlere kimlerin katıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle o

dönemde Kayseri’de yayınlanan yerel gazetelerden birisi olan *Kayseri Vilayet Gazetesi*’nin nüshalarından yararlanılmıştır¹.

2. 1926 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

1926 yılında yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlama törenleri o tarihte Cumhuriyet Mektebi önünde saat 10.00’da yapılmıştır. Törenin tertip ve düzeninden Jandarma Takım Komutanı Hulusi Bey, Polis Komiser Muavini Hüseyin Hüsnü Bey ve Belediye Müfettişi Besim Bey sorumlu olmuşlardır. Törene katılan öğrenci, asker ve o dönemin devlet ricali saat 09.45’de merasimin yapılacağı alanda hazır olmuşlar ve törene, yukarıda da belirtildiği gibi, saat tam 10.00’da başlamıştır. Törenin başlaması ile birlikte askerler top atışında bulunmuşlar, bunu öğrencilerin yaptığı merasim yürüyüşü takip etmiştir. Geçit törenine Lise öğrencileri, Şehir Yatı Mektebi öğrencileri, Orta Kız Mektebi öğrencileri, Sakarya, Safa, Tacettin, Gazi Paşa, Cumhuriyet, Hunat, Bozatl, Hasanlı, Ali Paşa, Kurşunlu, Cumhuriyet İlk Mekteplerinin kız ve erkek öğrencileri katılmışlardır².

3. 1931 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

1931 yılında Kayseri’de Cumhuriyet bayramı kutlamaları yine büyük bir heyecan ve tezahür ile kutlanmıştır. Perşembe günü yapılan törene halkın ve okulların ve devlet erkanının yoğun bir katılımı olmuştur. Aynı günün akşamı Hükümet ve Belediye Binalarının önünde bir de fener alayı düzenlenmiş, bu fener alayına katılan halk, “Yaşasın Cumhuriyet, Yaşasın Gazimiz” sözleri ile o anki coşkunu dile getirmeye çalışmıştır³. Törende İnönü İlkokulu Başöğretmeni Şaban Bey, günün anlam ve önemini belirten duygu yüklü bir konuşma yapmıştır. Şaban Bey konuşmasında şu sözlere yer vermiştir⁴:

“...Türk,bugünde şanlı Cumhuriyeti kurdu. Yaşasın kahraman Türk milleti!.. Yaşasın şanlı Türkiye Cumhuriyeti!..Asker, ey milletin gözbebeği! Senin, senin o namuskâr süngünün, saf ve temiz kalbinin, çelik azminin en büyük zafer hediyesi Cumhuriyettir. Zaferden zafere koşan..Serhatlar aşan, çelik süngüsünün pırlıtsı ile zulmetleri boğan ey koca aslanlar!...Bu zafer, bu şan sizindir. Siz bu zaferin tarihini kanınızla yazanlar..Ne şanlı, ne şerefli aslanlarıdır.....Gençler! Vatan sizindir, hayat sizindir,şeref ve istiklal sizindir. Her şey sizin için. Cumhuriyet sizin mini mini omuzlarınızda yükselecek, büyüyecek, parlayacak ve yaşayacaktır...”

30 Ekim 1931 Cuma akşamı ise Lise öğrencileri tarafından okul müdürü Yunus Kazım Bey’in gayretleri ile Cumhuriyet Bayramı nedeniyle bir müsamere verilmiştir. Gösteriye saat 19.00’da istiklal marşının okunması ile başlanmış, istiklal marşının okunmasından sonra Cemal isimli öğrenci tarafından günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yapılmıştır. Bu konuşmanın bitiminden sonra Reşat Nuri Güntekin’in *Bir Gece Faciası* adlı oyunu Lise öğrencileri tarafından sahneye konmuş, oyunun perde aralarında ise çeşitli musiki parçaları çalınmıştır⁵. Yine

1931 yılındaki cumhuriyet bayramı kutlamaları nedeniyle o dönemin Kayseri Valisi M. Fuat Bey tarafından Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'e bir kutlama ve teşekkür telgrafi çekilmiştir. Fuat Bey, Yüce Önder'e çekmiş olduğu telgrafta şu ifadelerle yer vermiştir⁶:

**“Ankara’da Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal
Hazretlerinin Yüksek Huzurlarına**

Ali dehanızın büyük eseri olan Cumhuriyet ilanının yıl dönümü münasebeti ile tebrikât ve lâyezal tazimatımı arz eylerim efendim hazretleri.

Kayseri Valisi
M. Fuat”

Ulu Önder, Vali M. Fuat Bey'in telgrafına cevaben şu telgrafi göndermiştir⁷:

“Kayseri Valisi Fuat Beyefendiye

Cumhuriyet büyük milli bayramımız münasebeti ile hakkımda izhar buyurulan samimi hislere teşekkür ve ben de tebrik ederim efendim.

Reisicumhur Gazi
M.KEMAL”

Yine 1931 yılındaki Cumhuriyet Bayramı kutlamaları nedeniyle dönemin Kayseri Belediye Başkanı Necmettin Bey tarafından Yüce Önder Mustafa Kemal Atatürk, Başbakan İsmet İnönü, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Kâzım Beylere birer kutlama ve tebrik telgrafları çekilmiştir. Yüce Önder, Necmettin Bey'in telgrafına cevaben şu telgrafi göndermiştir⁸:

“Kayseri Belediye Reisi Necmettin Beye

Büyük milli bayramımızı tebrikinizden dolayı teşekkür ve ben de tebrik ederim.

Reisicumhur Gazi
M.KEMAL”

4. 1932 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

29 Ekim 1932 Cumartesi günü yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlama törenleri cumhuriyetin onuncu yıldönümüne rast gelmiştir. Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine günler öncesinde başlanmış, okullar ve devlet daireleri süslenmiş ve günümüzde de varlığını muhafaza eden Saat Kulesi, tören alanı olarak kullanılmıştır. Törene ilk olarak Valilik konağında saat 09.30'da başlanmış, dönemin Kayseri Valisi, devlet ve askeri erkanın önde gelenleri ile Kayseri milletvekillerinin tebriklerini ve kutlamalarını makamında kabul etmiştir. Valilikteki kutlama töreninin bitmesinden sonra hep birlikte saat 10.30'da iade-i ziyaret için Kolordu'ya gidilmiş, burada komutanların ve askerlerin Cumhuriyet bayramları kutlanmıştır. Saat Kulesi'nin bulunduğu alanda yapılan resmi törene ise saat 11.00'da başlanmıştır. Törene halktan, öğrencilerden ve askerlerden oluşan geniş bir kitle

katılmıştır. Törende ilk olarak Belediye Başkâtibi Seyfi Ekrem Bey günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yapmıştır. Seyfi Ekrem Bey konuşmasında şu cümlelere yer vermiştir⁹:

“...Umulmadık bir zamanda doğan güneşin sayesinde aydınlanan Türkiye, bugün yeniden doğmuştu. Sakarya’da, İnönü’de yokluk içinde kazanılan zaferler bugünün temelini kurdu. Türk milleti sultanların saltanatına bugün nihayet verdi. ...Türk milletinin aziz kurtarıcısı Gazi’nin Türk diyarını umulmadık bir zamanda aydınlatması, kahraman ırkıma ve onun genç nesline vadettiği mesut günlerin hızlı bir müjdecisi idi. Halk hakimiyeti bugün kuruldu. 29 Teşrinievvel 1922 ne büyük bir gün..Ne kutsi bir tarih. Bugün koca bir tarihin dönüm noktası..29 Teşrinievvel, Türk süngüsünün kazandığı o muazzam zaferin tahakkuk ettiği gündür....Aziz Gazi’nin büyük dehası ile kurtulan milletimiz, artık düşmanına kendini ezdirmeyecektir. Her sahada, her iste muzaffer olacaktır.”

Seyfi Ekrem Bey’in konuşmasından sonra, Öğretmen Kazım Özdoğan Bey tarafından da Cumhuriyetin anlam ve önemi üzerine bir konuşma daha yapılmıştır. Kazım Özdoğan Bey, yapmış olduğu konuşmada şu sözleri söylemiştir¹⁰:

“...Bugün özlü ve sevimli Cumhuriyetimizin kurulduğu gündür. Hepiniz biliyorsunuz ki onsekiz yıl önce girdiğimiz dünya savaşından bozuk, yıpranmış, küflü bir idare makinasının beceriksizliğinden yenilmiş olarak dönmüştük, yıllarca yurda kara dumanlar ile siyah perde çeken, kızıl alev saçan bu makine bu elleri yakmış, temiz suyun gür kanını emmiş, kollarını bağlayarak düşman pençesine vermişti.....O sırada bir baş ve el doğudan göründü, sana yol gösterdi ve buyurdu ki bu perdeyi yırtacaksın, düşmanları ülkenden kovacaksın. İşte o ses ki seni kurtaran Ulu Türk’ün narası işte: O el ki sana yol açan Büyük Gazi’nin çelik pençesidir...Türk tarihine altın kalemle yazdırdığın zaferin destanı her Türk’e dilektir...”

Saat Kulesi’nin bulunduğu meydana yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlama törenleri yapılan konuşmalardan ardından öğrencilerin ve askerlerin resmi geçit töreni yapmaları ile son bulmuştur. 29 Ekim 1932 Cumartesi akşamı ise fener alayı yapılmış, Belediye ve Halk Fırkası tarafından İstasyon’da bir balo düzenlenmiştir. Baloda ilk olarak İstiklal Marşımız okunmuş, daha sonra çeşitli konuşmaların yapılmasından sonra dans gösterilerine başlanmıştır. Eğlence sabahın ilk saatlerine kadar sürmüştür. Yine 29.10. 1932 Cumartesi akşamı Kayseri Halkevi’nde de Cumhuriyet Bayramı, halkın katılımıyla yapılan çeşitli tören, eğlence ve müsamereler ile coşkun bir şekilde kutlanmış, kutlama programında müsamerelere, günün anlam ve önemini belirten çeşitli konuşmalara, güzel sözlere ve şiirlere yer verilmiştir¹¹.

5. 1935 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

Kayseri’de 1935 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına 28 Birinciteşrin (Ekim) 1935 Pazartesi günü öğleden sonra başlanmış, kutlama törenleri 30 Ekim Çarşamba akşamına kadar devam etmiştir. Kutlamalara ilk olarak 28 Ekim tarihinde öğleden sonra Kayseri’de o tarihte bulunan ilkokulların öğretmen ve öğrencileri tarafından hazırlanan bir gösterinin saat 15.00’da Kayseri Halkevi Salonu’nda sahneye konulması ile başlanmıştır¹². Bu gösterinin bitmesinden sonra saat 20.00’da Kız Ortaokulu tarafından yine Halkevi salonunda başka bir gösteri daha düzenlenmiştir¹³.

29 Ekim 1935 Salı günü yapılan Cumhuriyet Bayramı törenleri içtenlikle ve coşkuyla yapılmıştır. Şehir merkezindeki bütün resmi daire, dükkan ve evler Türk Bayrağı ile donatılmış, Hunat, Ulu Cami ve Mimar Sinan Camilerinin şerefelerinden aşağıya kırmızı bez üzerine beyaz yazı ile yazılmış veciz sözler asılmıştır¹⁴. Kutlama programına ilk olarak saat 10.00’da Valilik Binasında düzenlenen törenler ile başlanmıştır. Saat 10.30’da ise Cumhuriyet Meydanı’nda toplanan asker ve öğrencilerin katıldığı resmi geçit töreni yapılmıştır¹⁵. Meydanda bulunan Atatürk Heykeli’nin önüne çiçekler konularak, günün anlam ve önemini belirttiği çeşitli konuşmalar yapılmış, şiirler okunmuştur¹⁶. Bu resmi geçit ve törenlerdeki coşkulu kutlamalardan duyulan memnuniyeti belirtmek üzere Ulu Önder Atatürk’ün yanı sıra Başbakan İsmet İnönü, C.H.P. Genel Sekreteri Recep Peker ile T.B.M.M. Başkanı A. Renda tarafından Kayseri C.H.P. Başkanı ve Kayseri Milletvekili Reşit Özsoy’a çeşitli kutlama telgrafları çekilmiştir¹⁷. Aynı gün akşam ise Halkevi’nin salonunda saat 20.00’da günün anlam ve önemine ilişkin bir gösteri ve eğlence programı düzenlenmiştir¹⁸. Gösterinin başlamasından önce Halkevi Başkanı Naci Özsan¹⁹ tarafından günün anlam ve önemini belirten bir konuşma yapılmıştır. Naci Özsan konuşmasında şu sözlere yer vermiştir²⁰:

“Bugün sevgili Cumhuriyetimizin onikinci yıldönümünü kutluyoruz. Bu sevgili gün hepimize kutlu olsun. Cumhuriyet idaresi dünyada mevcut hükümetlerin en modern ve en mütakâmil şeklidir. Halkın hakkını veren, hakimiyetini tanıyan, şerefini koruyan ve ona ilerleme ve yücelme yollarını açan cumhuriyettir. Bu cumhuriyetlerin en üstünü ve verimli Türki Cumhuriyetidir. Bunun sahibi, dünyada eşi bulunmayan en büyük bir önderdir. Şu on iki yıl içinde yüzyıla sığmayan en büyük devrimleri yapan, memleketi dünyanın en üstün medeni bir memleketi haline koyan ve koyacak olan demiryolları ve muazzam fabrikaları ile Türki sefaletten saadete ve zenginliğe götüren yüce önder büyük Atatürk’tür. Fakat vatandaşlar bu cumhuriyet kolay kazanılmamıştır. Büyük Atatürk’ün dahiyane idaresi altında yapılan bin bir ulusal savaşlarda milyonlarca Türkün dökülen kanları, verilen canları pahasına mal olmuştur... Bu yüce halâskâr Atatürk süngüleri kırmış, Osmanlı padişahlarının zulmünden ulusu kurtarmış ve o kara felaket bulutlarını yırtmıştır. Bulutların altından parlak yeni bir şark güneşi doğmuştur. İşte bu güneş Türki Cumhuriyeti’dir...”

Yine 29 Ekim 1935 Salı akşamı saat 20.00'da ise şehir merkezinde bir fener alayı düzenlenmiş, fener alayının bitmesinden sonra saat 21.00'da ise Şehir Sineması'nda Cumhuriyet Balosu verilmiştir²¹.

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere 1935 yılındaki Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine Kayseri Halkevi, gerek idare gerekse üyeler boyutunda çok yönlü bir katılım göstermiştir. Nitekim 30 Birinciteşrin (Ekim) 1935 günü saat 20:00'da lisenin öğretmen ve öğrencileri tarafından Cumhuriyet Bayramı kutlamaları münasebetiyle Halkevi'nin salonunda düzenlenen gösteride *Mavi Yıldırım* adlı piyese sahneye konulmuştur. Bu piyeste millî mücadele savaşının nasıl ve hangi zor şartlar altında kazanıldığı anlatılmaya çalışılmıştır. Piyeste *Yalçın* rolünde oynayan 176 nolu Mehmet, *Türköz* rolünü oynayan Sabahat ile Nilüfer ve Emin adlı öğrenciler üstün rol yetenekleri nedeniyle beğeni toplamışlardır. Bu piyesin oynanmasında emeği geçen lise öğretmenlerinden Fakihe Hanım ile Nazım Bey'e teşekkür edilmiştir²².

6. 1936 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

Kayseri'de 1936 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine 1935 yılında olduğu gibi yine bir gün öncesinden yani 28 Ekim 1936 Çarşamba günü başlanmış, törenlere 30 Ekim 1936 Cuma günü akşamı son verilmiştir. 28 Ekim 1936 Çarşamba günü düzenlenen kutlamalara, geçmiş yıllarda da olduğu gibi, saat 15.00'da Halkevi'nin salonunda çeşitli okullar tarafından ortaklaşa düzenlenen gösteri programının sahneye konulması ile başlanmıştır. Bu gösterinin bitmesinden sonra saat 20.00'da da Kayseri Lisesi öğrencileri tarafından hazırlanan müsamere yine Halkevi'nin salonunda sahneye konulmuştur²³. 29 Ekim 1936 Perşembe günü yapılan törenlere ise saat 08.30'da başlanmıştır. Belirtilen saatte Kayseri'de bulunan sporcular Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlılıklarını bildirmek üzere parti binasının önünde toplanmışlardır. Saat 09.00'da ise Valilik Binasında resmi kutlama törenlerine başlanmış, buradaki merasimin bitmesinden sonra kutlama komisyonu saat 10.00'da Cumhuriyet Meydanında yapılacak olan törene katılmıştır. Kalabalık bir halk kitlesinin de katıldığı Cumhuriyet Meydanındaki törenlere İstiklal Marşımızın hep bir ağızdan okunması ile başlanmıştır. İstiklal Marşının okunmasından sonra Belediye Başkanı adına Tacettin Bey tarafından günün anlam ve öneminin belirtildiği bir konuşma yapılmıştır. Tacettin Bey'in konuşmasının bitiminden sonra kürsüye Cumhuriyet Halk Partisi adına Kayseri Valisi ve Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanı Adli Bayman tarafından da günün anlam ve öneminin belirtildiği bir konuşma daha yapılmıştır. Vali Adli Bayman'ın konuşmasının bitmesinden sonra törene katılan okulları temsilen Kayseri Lisesi öğrencilerinden 22 numaralı Nedim tarafından da günün anlam ve önemine ilişkin bir konuşma daha yapılmıştır. Konuşmaların bitmesinden meydanda bulunan Atatürk Heykeli'ne çelenk konmuştur. Atatürk Heykeli'ne çelenğin konulmasından sonra resmi geçit törenine başlanmış, önce askerler sonra sırasıyla gaziler, şehit anaları, üniformalı yedek subaylar, jandarma, izciler, lise öğrencileri, Bozatlı İlkokulu öğrencileri, Mimarsinan İlkokulu

öğrencileri, Mete İlkokulu öğrencileri, Safa İlkokulu öğrencileri, Cumhuriyet İlkokulu öğrencileri, Etiler İlkokulu öğrencileri, Gazipaşa İlkokulu öğrencileri, İstiklal İlkokulu öğrencileri, Atlı Spor Kulübü sporcuları, Erciyes Spor Kulübü sporcuları, Sümer Spor Kulübü sporcuları, Tayyare Spor Kulübü sporcuları, Yılmaz Spor Kulübü sporcuları, Sümerbank işçileri, Kızılay, Çocuk Esirgeme, Türk Hava, Türk Kültür, Ulusal Ekonomi temsilcileri, Esnaf kurulları üyeleri resmi geçit törenine katılmışlardır²⁴. Cumhuriyet Meydanındaki resmi geçit törenlerinin bitmesinden sonra saat 15.30'da Bez Fabrikası'nın stadında Kayseri Halkevi tarafından tertip edilen "1936 yılı Cumhuriyet Bayramı Kupası" futbol müsabakalarının final maçı oynanmıştır²⁵. Yine 29 Ekim 1936 Perşembe günü Cumhuriyet bayramının onüçüncü yıldönümü nedeniyle Halkevi'nde saat 20.00'da başlayan bir kutlama töreni daha yapılmıştır. Törene Halkevi Başkanı Naci Özsan'ın açılış konuşması ile başlamıştır. Naci Özsan duygu yüklü ve heyecanlı bir şekilde yaptığı konuşmasını şu cümleleri ile bitirmiştir²⁶:

"Ey sevgili yurttaşlar;

Size ne mutlu ki dünyada eşi bulunmayan en yüksek bir cumhuriyet idaresi altında yaşıyorsunuz, ne mutlu size ki siz dünyanın en büyük dahisi, Türk inkılabının yaratıcısı Büyük Atatürk evladısınız. Ey kahraman askerler, arslan yürekli, çelik bilekli erler, ne mutlu size ki Türk ordusu Türk milletini zaferden zafere götüren ve götürecektir olan eşsiz, emsalsiz büyük Başkumandan Atatürk'ün askerlerisiniz. Ey Türk genci, Büyük Atatürk bu aziz Cumhuriyeti size emanet etmiştir. Siz kanınızla bu kutsal vadiyi koruyacaksınız, bunu korumak en büyük kutsal bir borcunuz olacaktır. Bunu unutmayalım. Siz ve biz bu yüce Türk Cumhuriyetini ve onun hükümetini, onu yaratan büyük başımız Atatürk'ü kanımızın son damlasına kadar koruyacağız. O halde sayın yurttaşlar; bu aziz cumhuriyeti kanımızın son damlasına kadar koruyacağımıza ant içiyoruz, bize bu kutsal günleri gösteren, bu cumhuriyeti yaratan yüce partimizin Ulu Önderi Atatürk'e içten gelen minnet, şükran ve saygı borçlarımızı bir kez daha sunalım. Yaşasın Yüce Önder Atatürk. Yaşasın Türk Cumhuriyeti ve Türk Milleti."

Ayrıca 29 Ekim 1936 Perşembe günü Halkevinde yapılan kutlama töreninin yanı sıra Cumhuriyet Meydanında saat 20.00'da fener alayı düzenlenmiş, saat 21.00'da ise Cumhuriyet Balosu düzenlenmiştir²⁷. 30 Ekim 1936 Cuma günü ise Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine devam edilmiş, Bez Fabrikası'nın sahasında 5000 ve 10.000 metre mesafeli bisiklet yarışları düzenlenmiş, Kayseri Atlı Spor Kulübü sporcuları tarafından çeşitli gösterilerde bulunmuş ve nihayet saat 20.00'da Halkevi'nin salonunda verilen müzikli ve eğlenceli bir müsamere ile 1936 yılının Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine son verilmiştir²⁸.

7. 1937 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

Kayseri'de 1937 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine 1935 ve 1936 yıllarında olduğu gibi yine bir gün öncesinden yani 28 Ekim 1937 Perşembe

günü başlanmış, törenlere 30 Ekim 1937 Cumartesi günü akşamı son verilmiştir. 28 Ekim Perşembe günü saat 15.00'da Halkevinin salonunda ilkokul öğrencileri tarafından hazırlanan bir gösterinin sahneye konulması ile 1937 yılındaki kutlama törenlerine başlanmıştır. Saat 20.00'da ise Lise öğrencileri tarafından hazırlanan müsamere yine Halkevinin salonunda sahneye konulmuş, izleyicilere zevkli ve eğlenceli dakikalar yaşatılmıştır²⁹. 29 Ekim 1937 Cuma günü yapılan törenlere ise saat 09.00'da Cumhuriyet Halk Partisi Binası salonunda yapılan tören ile başlanmıştır. Parti binasında yapılan kutlama törenine Vali, Belediye Başkanı, Kayseri milletvekilleri, Korgeneral ve maiyeti, jandarma heyeti ve vekaletlere mensup müfettişler katılmıştır. Parti binasında yapılan resmi törenden sonra saat 10.00'da Cumhuriyet Meydanı'na gidilmiş, halkın, askerlerin, öğrencilerin ve devlet dairelerinde çalışan görevlilerin de katılımı ile gerçekleştirilen Cumhuriyet Meydanında yapılan kutlamalara Kolordu Bandosu'nun çaldığı İstiklal Marşımızın söylenmesi ile başlanmıştır. İstiklal Marşımızın söylenmesinden sonra günün anlam ve önemini belirttiği heyecanlı ve duygu yüklü konuşmalar yapılmış, konuşmaların bitmesinden sonra Cumhuriyet Meydanında bulunan Atatürk Heykeli'nin önüne çelenk konulmuştur. Çelenk koyma işleminden sonra ise törene katılan asker öğrenci, izci ve esnaf gruplarının katıldığı resmi geçit töreni yapılarak Cumhuriyet Meydanındaki kutlamalara son verilmiştir³⁰. Yine geçmiş yıllardaki kutlama törenlerinde olduğu gibi Cumhuriyet Meydanındaki törenlerinin bitmesinden sonra saat 15.30'da Bez Fabrikası'nın stadında Kayseri'de bulunan spor kulüplerinin katıldığı çeşitli spor müsabakaları düzenlenmiş, saat 20.00'da Halkevinin salonunda bir eğlence, Cumhuriyet Meydanında ise fener alayı tertiplenmiş, saat 21.00'da ise tüm davetlilere balo verilmiştir³¹. 30 Ekim 1937 Cumartesi günü yapılan törenlerde ise ilk olarak saat 14.30'da Bez Fabrikası'nın alanında çeşitli spor gösterilerinde bulunulmuş, saat 20.00'da da Halkevinin salonunda müzikli ve eğlenceli bir gösteri sahneye konulmuştur³². 1937 yılında Kayseri'de yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerinden duyulan heyecan ve mutluluğun bir ifade ve göstergesi olarak dönemin Kayseri Valisi Adli Bayman tarafından başta Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk, Başbakan Celal Bayar, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya olmak üzere önde gelen devlet erkanına kutlama telgrafları çekilmiş, ve gerek Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve gerekse de Başbakan Celal Bayar ile İçişleri Bakanı Şükrü Kaya Vali Adli Bayman'ın kendilerine göndermiş olduğu telgraflara aynı heyecan ve mutluluk ile cevap vermişlerdir³³. Örneğin Başbakan Celal Bayar, Vali Adli Bayman'a cevaben gönderdiği telgrafında şu ifadelerle yer vermiştir³⁴:

“Vali Adli Bayman,
Kayseri

En büyük bayramımızın tebrikine ait telgrafınızı büyük memnuniyetle aldım. Teşekkür ederim. Bu büyük günün zati devletler ile bütün millet için saadetle bir hayat yaşamasına daimi surette vesile olmasını dilerim.

Baş Vekil Celal Bayar”

8. 1938 Yılı Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları

Cumhuriyet Bayramı'nın on beşinci yıl dönümü nedeniyle, 28, 29 ve 30 Ekim 1938 tarihinde Kayseri'de çeşitli törenler yapılmıştır. Törenlerin başlamasından önce bütün resmi daireler, evler, dükkanlar bayraklarla donatılmış, Hunat, Ulu Cami ve Mimarşinan Camilerinin şerefelerine kırmızı beyaz yazı ile yazılmış dövizler asılmış, yüksek tepelerde ateşler yakılmıştır³⁵.

1838 yılında Kayseri'de yapılan Cumhuriyet Bayramı kutlama törenleri programı şu şekilde olmuştur³⁶:

28 Ekim 1938 Cuma

-Saat 15.00'da spor bölgesi güreş salonunda güreş müsabakaları düzenlenmiş ve dereceye giren sporculara çeşitli ödüller verilmiştir.

29 Ekim 1938 Cumartesi

-Saat 09:00'da Vilayet salonunda kutlama töreni yapılmıştır

-Saat 10:00'da Cumhuriyet alanında konuşmalar ve resmi geçit töreni yapılmıştır

-Saat 15:30'da Bez Fabrikası stadında Kayseri Sümerspor Kulübü ile Nazilli Sümerspor Kulübü arasında futbol maçı oynanmıştır

-Saat 20:00'da askeri kıtalarla Bez ve Tayyare(Uçak) Fabrikaları ve Lise ile Halkevi tarafından fener alayı tertiplenmiş ve Cumhuriyet alanında halk eğlencesi düzenlenmiştir.

30 Ekim 1938 Cumartesi

-Saat 14.00'da Halkevinin spor kolu tarafından cirit gösterisi yapılmış, cirit oyunları oynanmıştır.

-Saat 14.30'da Bez Fabrikasının sahasında Kayseri'de bulunan spor kulüplerinin katıldığı spor müsabakaları düzenlenmiştir.

-Saat 15.30'da Kayseri Atlı Spor Kulübü tarafından çeşitli gösterilerde bulunulmuştur³⁷.

9. Sonuç

29 Ekim 1923'de Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte her yıl 29 Ekim tarihinde tüm ülke sahinde Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının yapılır hale gelmiş ve Kayseri Vilayeti'nde de, diğer illerimizde de olduğu gibi, cumhuriyet bayramı törenleri büyük bir coşku ve sevinç ile halkın, öğrencilerin, askerlerin, sivil toplum örgütlerinin, esnaf kuruluşlarının ve kamu görevlilerinin de aktif katılımıyla kutlanır hale gelmiştir. Tespit edilebilen ilk Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerine ait bilgiler 1926 yılına ait olan bilgilerdir. 1926 senesi Cumhuriyet Bayramı kutlama törenlerini sırasıyla 1931, 1932, 1935, 1936,1937 ve 1938 Cumhuriyet Bayramı

kutlama törenlerine ilişkin bilgiler takip etmiştir. Özellikle 1930'lu yıllardan itibaren her yıl birbirine çok benzeyen kutlama programların uygulandığı tespit edilmiştir. Yine Kayseri Halkevi'nin³⁸ idareci ve üyelerinin Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına aktif olarak katıldığı ve törenleri düzenlemiş oldukları eğlencelerle, spor müsabakaları ve müsamere gösterileri ile destekledikleri görülmüştür

KAYNAKLAR

- Ali Rıza Önder: Kayseri Basın Tarihi, Kayseri *İşçi Kredi Bankası Kültür Yayınlar*, No.2, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1972, s.53-56.
- Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, Belge No:409.1.837.810.2, Dosya No: 5. Büro, s.93-94.
- Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, Belge No:409.1.838.811.1, Dosya No: 5. Büro, s.9,11.
- Kayseri Gazetesi, 25 Teşrinievvel 1926, No:104,
- Kayseri Gazetesi, 2 Teşrinisani 1931. No:600
- Kayseri Gazetesi*, 23 Haziran 1932, No: 664, Sene:8.
- Kayseri Gazetesi, 31 Teşrinievvel 1932, Sayı:701, Sene:8
- Kayseri Gazetesi, 28 Birinciteşrin 1935, Sayı:999, Sene:11;
- Kayseri Gazetesi, 4 İkinciteşrin 1935, No: 1000, Sene: 11
- Kayseri Gazetesi, 26 Birinciteşrin 1936, Sayı:1099, Sene:12
- Kayseri Gazetesi, 21 Birinciteşrin 1937, Sayı:1185, Sene:13
- Kayseri Gazetesi, 27 Birinciteşrin 1938, Sayı:1286, Sene:14

DİPNOTLAR

- 1 *Kayseri Gazetesi*, ilk olarak 1914 yılında yayınlanmaya başlanmıştır. 1949 yılına kadar Pazartesi ve Perşembe günleri yayınlanmış, bu yıldan itibaren ise hafta sonları hariç günlük olarak yayınlanmıştır. 1952 yılında *Yeni Kayseri* gazetesinin yayınlanması ile *Kayseri Gazetesi*'nin yayınlanmasına son verilmiştir. (Ali Rıza Önder: *Kayseri Basın Tarihi*, Kayseri İşçi Kredi Bankası Kültür Yayınları No.2, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1972, s.53-56.)
- 2 *Aynı gazete*, No:104, 25 Teşrinievvel 1926
- 3 *Aynı gazete*, No:600, 2 Teşrinisani 1931.
- 4 *Aynı gazete*, No:600, 2 Teşrinisani 1931.
- 5 *Aynı gazete*, No:600, 2 Teşrinisani 1931.
- 6 *Aynı gazete*, No:600, 2 Teşrinisani 1931.
- 7 *Aynı gazete*, No:600, 2 Teşrinisani 1931.
- 8 *Aynı gazete*, No:600, 2 Teşrinisani 1931.
- 9 *Aynı gazete*, 31 Teşrinievvel 1932, Sayı:701, Sene:8
- 10 *Aynı gazete*, 31 Teşrinievvel 1932, Sayı:701, Sene:8
- 11 *Aynı gazete*, 31 Teşrinievvel 1932, Sayı:701, Sene:8
- 12 *Aynı gazete*, 28 Birinciteşrin 1935, Sayı: 999, Sene:11; "Cumhuriyet Bayramının On İkinci Yıl Dönümü Kutlama Programı", Kayseri Gazetesi, 28 Birinciteşrin 1935.
- 13 "Cumhuriyet Bayramının On İkinci Yıl Dönümü Kutlama Programı", Kayseri Gazetesi, 28 Birinciteşrin 1935.
- 14 *Aynı gazete*, 28 Birinciteşrin 1935, Sayı:999, Sene:11
- 15 *Aynı gazete*, 28 Birinciteşrin 1935, Sayı:999, Sene:11
- 16 *Aynı gazete*, 28 Birinciteşrin 1935, Sayı:999, Sene:11
- 17 "Cumhuriyet Bayramının On ikinci Yıldönümü Münasebetiyle Büyüklerimizden Alınan Tel Yazısı" Kayseri Gazetesi, 4 İkinciteşrin 1935, No: 1000.
- 18 "Cumhuriyet Bayramının On İkinci Yıl Dönümü Kutlama Programı", Kayseri Gazetesi, 28 Birinciteşrin 1935.
- 19 1932-1935 yılları arasında Kayseri Halkevi Başkanlığı görevi Kayseri milletvekili Reşit Özsoy Bey tarafından yapılmıştır. Reşit Beyin C.H.P. İl Başkanı olması üzerine 1935 yılının ikinci yarısından itibaren Halkevi Başkanlığına Avukat Naci Özsan getirilmiştir.
- 20 "Halkevi Başkanı Naci Özsan'ın Konuşması" Kayseri Gazetesi, 4 İkinciteşrin 1935, No:1000.
- 21 *Aynı gazete*, 28 Birinciteşrin 1935, Sayı:999, Sene:11
- 22 "Mavi Yıldırım Piyesi Halkevi Sahnesinde" Kayseri Gazetesi, 4 İkinciteşrin 1935, No:1000.
- 23 *Aynı gazete*, 26 Birinciteşrin 1936, Sayı:1099, Sene:12
- 24 *Aynı gazete*, 26 Birinciteşrin 1936, Sayı:1099, Sene:12
- 25 *Aynı gazete*, 26 Birinciteşrin 1936, Sayı:1099, Sene:12
- 26 Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, Belge No: 409.1.837.810.2, Dosya No: 5. Büro, s.93-94.
- 27 *Aynı gazete*, 26 Birinciteşrin 1936, Sayı:1099, Sene:12
- 28 *Aynı gazete*, 26 Birinciteşrin 1936, Sayı:1099, Sene:12
- 29 *Aynı gazete*, 21 Birinciteşrin 1937, Sayı:1185, Sene:13
- 30 *Aynı gazete*, 21 Birinciteşrin 1937, Sayı:1185, Sene:13

- ³¹ Aynı gazete, 21 Birinciteşrin 1937, Sayı:1185, Sene:13
³² Aynı gazete, 21 Birinciteşrin 1937, Sayı:1185, Sene:13
³³ Aynı gazete, 4 İkinciteşrin 1937, Sayı:1189, Sene:13
³⁴ Aynı gazete, 4 İkinciteşrin 1937, Sayı:1189, Sene:13
³⁵ Aynı gazete, 27 Birinciteşrin 1938, Sayı:1286, Sene:14
³⁶ Aynı gazete, 27 Birinciteşrin 1938, Sayı:1286, Sene:14
³⁷ Aynı gazete, 27 Birinciteşrin 1938, Sayı:1286, Sene:14
³⁸ Kayseri Halkevi 24 Haziran 1932'de saat 15'de eski Türk Ocağı binasında parlak bir törenle açılmış (*Kayseri Gazetesi, Sekizinci Sene, No: 664, 23 Haziran 1932*), C.H.P. İl İdare Kurulu'nun 10.07.1950 tarihinde almış olduğu bir karar ile 01.08.1950 tarihinden itibaren faaliyetini durdurmuştur (Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, Belge No:409.1.838.811.1, Dosya No: 5. Büro, s.9,11).